danikkude nõudmisel Maarja kiriku jutlustajana ametisse. Sellega rikuti piisk. Blankenfeldi (vt.) õigusi, kes süüdlaste karistamist hakkas nõudma. Et vasallidelt palutud toetus jäi saamata, oli raad sunnitud järgi andma ja M.-i välja saatma; gildide ettepanekul otsustati siiski seisustepäeval M.-i tagasikutsumiseks teistelt linnadelt abi nõutada. Tartust lahkunud, oli M. Tallinnas kuni a. 1529 Oleviste kiriku diakoniks ja võttis ühes teiste kirikuõpetajatega osa Joh. Lange (vt.) koostatud kiriku korralduskava lõpliku redaktsiooni väljatöötamisest. Kui Lange ülemõpetajaks valiti, ei rahuldunud M. tema tegevusega ja korraldustega ja esitas kevadel 1525 bürgermeistrile rea artikleid (Tallinna linna-arhiivis neid enam ei leidu), mis nõudsid täielikku ühtlust kultuse ja üldse kiriklikul alal, valjema kirikukari maksmapanekut, eriti joodikute ja liiderlikkude vastu, jutlustajate ainelise seisukorra ühtlustamist j. m. Kuigi M. veel erilise kirjaga, mis säilinud, palus bürgermeistrilt toetust oma esitistele, ei tulnud need harutusele, vaid kaalumisele võeti Lange kui ülemõpetaja ettepanekud. Ka teiste kirikuõpetajatega, samuti kodanikega ja viimati raega sattus M. vastollu, polemiseerides nendega isegi kantslist ja tarvitades demagoogilisi võtteid. Raad otsustas lõpuks M.-i ametist tagandada ja linnast välja saata, mis otsus ka teostati. Ehkki M.-i sõber, Tallinna õpetaja H. Gronau suutis Wittenbergis, kuhu ta oli läinud õppima, Luteri seisukohta tülis M.-i ja ta vastase, Tallinna õpetaja Joh. Osenbrugge vahel mõjutada M.-i kasuks, ei võinud see asjaolu muuta Tallinna rae otsust. Tartust, kuhu M. asus peale lahkumist Tallinnast ja kus ta kuni a.-ni 1552 oli Maarja kiriku õpetaja, otsis M. veel paaril korral tagajärjetult lepitust Tallinna raega. Ka Tartus tuli M.-il ette tülisid raega ja teiste kirikuõpetajatega, misjuures M.-il siingi laiemaist rahvakihtidest leidus rohkesti pooldajaid. Okt. 1552 otsustas raad ta ametist vabastada. — M. suri a. 1555 Tartus.

Arbusow, Geistl., 113, III Nachtr. (1913), 133; Beiträge IV, 79—81; B. M. 39. (1892), lk. 236—43; Arbusow, Einf. d. Ref.; Usupuhastus eestlaste maal (1924), lk. 50, 52. *O. S.*

MARTINA Iro (Irina Luik), kuulsamaid Setu rahvalaulikuid, sünd. a. 1857 (?) Setumaal Satseri v. Kundruse külas, elas hiljemini, abiellunult, Kolovinna külas. M. laulis juba Jakob Hurt'ile (a. 1903) 10 800 rida muistseid regivärsse, hiljemini rohkesti ka teistele laulukogujatele, eriti mag. A. O. Väisäsele (1922. a.). On laulmas käinud ka väljaspool Setut (Tartus). Suur osa tema laludest on ilmunud J. Hurt'i »Setukeste lauludes«. P. Voolainelt saadud andmed; »Kodotulõ'« (1925, A. Väisänen), lk. 13—17. *A. S-te.*

MARTINSON, Ernst, kooli- ja haridustegelane, sünd. 10. XII 1874 Vändra klk. Kärus õpetaja pojana, lõpetas Tartu õpetajate seminari a 1894 ja oli selle järel õpetajaks Virumaal, m. s. Narva-Jõesuu kooliseltsi kooli juhatajaks, ja Tallinnas. 1917. a. revolutsiooni järel täitis M. Tallinna II jaoskonna rahvakoolide inspektori kohuseid ja oli samal ajal Harjumaa koolivalitsuse juhatajaks ning maakonnavalitsuse esimehe abiks. 1917 a. kevadel võttis M. eesti õpetajate esindajana osa ülevenemaalisest õpetajate kongressist. 1918. a. lõpust peale teotses M. haridusministeeriumi rahvakoolide osakonna ja juunist 1919 peale, mil kesk- ja rahvakoolide osakond ühendati kooliosakonnaks, viimase juhatajana ja lühemat aega 1921. a. alul ka ministriabina, võttes osa meie rajavate kooliseaduste (avalikkude algkoolide seadus j. t.) väljatöötamisest ja kaitsmisest Asutavas Kogus. Sellest ametist lahkus M. 1921. a. veebr., mil ta Eesti Sotsiaaldemokraatliku Tööliste Partei esindajana I Riigikokku oli valitud ja rühm talle luba ei annud H. Baueri (vt.) ministeeriumis töötamiseks. I ja II Riigikogu liikmena võttis M. eeskätt osa hariduskomisjoni töist. I Riigikogus oli ta selle komisjoni abijuhataja ja II Riigikogus mõne aja ka juhataja. Vaadete lahkumineku tõttu lahkus M. II Riigikogus oma rühmast, jäädes erapooletuna Riigikogu liikmeks edasi. 1923. a. peale asub M. Tallinna suurima (XXI) algkooli juhataja kohal. M. on agarasti teotsenud hariduslikes ja kultuurilistes seltsides, osa võtnud meie õpetajaskonna organiseerimisest ja selle kongresside korraldamisest. J. Annussoni (vt.) lahkumise järel 1922. a. lõpul valiti ta Eesti Õpetajate Liidu esimeheks ja asub sellel kohal praegugi (1927). 1921.a. septembrist alates toimetab ta liidu häälekandjat »Kasvatust« ja 1926. a. alates liidu poolt ellukutsutud noorsoo ajakirja »Noorusmaad«. 1925. a suvel juhatas M. Haridusministeeriumi korraldatud suvekursusi ja pedagoogilist nädalat. Järgm. a. käis ta Šveitsis ja Austrias tutvumas nende maade rahvakooliga, eriti üldõpetuse teostamisega.

Isikl. j. m. saadud andmed. *T.*

MARTNA, Mihkel, ajakirjanik ja politikamees, sünd. 5. IX 1860 Läänemaal Mihkli klk. Paimpere külas talupidaja pojana, käis 5 talve oma ristiisa Paltsu Pritsu juures külakoolis; 15 aastasena läks M. Pärnu, kus ta vend, kaupmehe-poiss Hendrik, talle aitas nõutada juhuslikku teenistust. A. 1878 siirdus M. Tallinna ja töötas siin suveti maaritööd tehes. Et talvel tööd ainult vähestele,